

Шахар-Маріо Мордехай

Народився у 1975 році у Хайфі на півночі Ізраїлю. Виріс у Кір'ят-Бяліку, проживає у Тель-Авіві. Його найактуальніша поетична книжка, "Батько й син", опублікована у травні 2022 видавництвом Am Oved. Попередні поетичні збірки: "Звільніть місце дощу" (2019, видавництво Pardes), "Хто на твоєму боці" (2013, видавництво Am Oved), "Історія майбутнього" (2010, видавництво Even Hoshen).

2020-го року Шахар-Маріо Мордехай отримав премію Голдберга, 2017-го — премію Прем'єр-Міністра Ізраїлю за креативність у поезії, 2010 — переміг у міському конкурсі поезії Тель-Авіву. Його вірші перекладено арабською, англійською, іспанською, каталанською, італійською, норвезькою, курдською, турецькою, грецькою, хорватською мовами.

History of the Future Історія майбутнього

*Вже припинилися ті муки. / Припинився плач. / У старому альбомі
Ти бачиш обличчя єврейської дитини / за чверть години
до її смерті.
/ Твої очі сухі. / Ти ставиш чайник,
/ п'єш чай, їси яблуко. / Ти будеш жити.
(«Довічне ув'язнення», Адам Загаєвський)*

Знову обіцяли нову еру. Вона
вже тут, у позі ембріона. Який ось-ось народиться.
Кажуть, це новий світ. Але ось історія його майбутнього:

Десь у певний момент
вимагатимуть документи й довідки.
Це буде реєстратор в урядовій установі
чи офіцер служби безпеки на летовищі, але
у будь-який час у будь-якій точці світу
при перетині кордону хтось неодмінно вимагає
документи.

Це означає: що десь у світі буде підроблено паспорт.

І тоді армія увірветься в місто, що зветься
Київ чи Багдад
або Нью-Йорк. Будь-яка назва можлива.
Чимало всього відбудеться під покровом ночі.
Стукіт у двері.
Довільне позбавлення волі.
Батько, вирваний з обіймів доньки,
Його зникнення.

Чимало всього станеться серед білого дня.
Грабунок
зґвалтування
різанина.

На міському ринку та на біржі,
торги відбуватимуться у звичайному режимі. Як і
погром.

Зовсім скоро приєднається натовп:
скандуватимуть гасла проти когось
з тих чи інших причин. Тоді висунуть
вимогу про заборону в'їзду на континент, у країну
чи в продуктовий магазин.
Біля дверей на господаря чекатиме його пес.
Хтось залишить після себе книги й фотографії,
старе покривало, розкішне крісло щастя.
І коханих.

Та він не забуде взяти пальто.
З кишнями. Якщо вчасно піде
зі своїм обличчям. І готівкою.
Багато хто втече пішки.
Є й такі, що тікатимуть поїздом.

Немає втікача без переслідувача.
Немає притулку без бурі.
Світ — це приклад рушниці
Ніч — миготливі поліцейські авто.

Принаймні одна людина — можливо, навіть ти? — зіб'ється зі
шляху, молись, щоб це закінчилося. Ось він, гляньте,

обіперся на перила темряви;
 річкою йдуть човни
 авто проїздять мости
 Зловіть його
 на долю секунди.
 Він стрибає.
 Або залишається. Але встигає зникнути
 як вигляд з вікна.

Можливо, твого вікна?

On the Task of Translation (על מלאכת התרגום)
Про завдання перекладу (על התרגום מלאכת על)

Спробуйте перекласти:
 Arbeit macht frei
 Праця не звільняє
 цілком достатньо.
 Перекладіть: Endlösung
 Остаточне розв'язання
 цілком остаточне?

Якось я дивився комедійний серіал, де мешканець
 вулиці Ahad Na'am (ну ж бо, спробуйте: Ahad Na'am) спитав:
 що таке «It's a free country, baby»?
 А його сусід відповів: Ну, це вільна країна, крихітко.

Смійтесь, смійтесь; але спробуйте перекласти плач
 моєї бабусі Рози (уродженої Данте) над її сестрами, отруєними газом,
 Матильдою і Джоєю,
 і Сарою,
 і Сусанною,
 і їхньою матір'ю, Регіною, в Аушвіці.

Спробуйте перекласти Auschwitz.

А я перекладаю тому, що
 прийшов Маріо, італійський моряк,
 і вивів Данте з Пекла
 до того, як той став моїм дідом
 а Роза - моєю бабусею
 а Європа - Пеклом.

Перекладіть: газова камера. Але спершу,
перекладіть потяг, що
цілий тиждень
їде без їжі й води, без повітря,
й туалету.

Переклали?

Погляньте, як красиво цю трагедію викладено в підручниках історії.
Свято для професорів 22 століття.
Музика для студентських вух. Наче байка.
(Про Ірвінга не говоритиму).

І час від часу все це втілюється
в історичне відкриття для читачів
Le Mond, The Guardian, Der Spiegel за сніданком,
перед тим, як розпочати ще один робочий день,
чи провести час із дітьми та собакою,
зовсім трохи,
скажімо, у затінку парку Венделл. Але
для моєї бабусі Рози відкриття відбувалося
кожної й кожної
години.

Спробуйте перекласти.

Mohamed Bouazizi **Мухаммед Буазізі**

Я Мухаммед Буазізі
І хоча я помер
І жив у Тунісі, де мене розчавили ноги диктаторів,
Я кажу тобі,
Що Туніс — це країна, в якій можна підняти голову
Якщо ти цього хочеш.
Я теж колись думав, що цього не може бути
І думав: що більше років минає,
то менш можливим це стає.
Які ми були дурні. Покоління, яке вчилася в університетах,
Але якому не вистачило розуму
Підняти голову вчасно. Але я кажу тобі:

Свобода іскриться з найприхованішого і найпрекраснішого вигину нашого серця
Із того, що ми носимо під шкірою.

І я кажу тобі: якщо ми змінимо майбутнє, ми змінимо і

Те, як судитимуть наше минуле.

Прокиньтесь, браття, від Тунісу й Лівії до Єгипту й Сирії

Не бійтеся землі й вогню

Слухайте:

Я Мухаммед Буазізі

Я мертвий і живий у цьому вашому світі,

Розчавленому ногами диктаторів,

І я кажу вам

Що немає в цьому світі землі, де не можна підняти голову

Якщо ти цього хочеш.

THE ONE WHO DOESN'T KNOW HOW TO ASK ТОЙ, ХТО НЕ ВМІЄ СПИТАТИ

У 1967-му моєму батькові було двадцять років. Здається

моя бабуся, тобто його мама, точно не знала, коли він народився.

Вона народила його, смаглявого і чорноволосого, в Іраку,

де записи не завжди зберігалися, а якщо й існували,

іноді втрачалися. Мій батько

не пам'ятає ні Тигру, ні Євфрату з книг

Езри та Неємії (чи Алі-Баби). Татові було двадцять, і він нічого не знав

Про вихід з Єгипту

(як сказано в «Історії майбутнього», яку я не впевнений, що він коли-небудь читав).

Якби моя бабуся дала іншу дату

ізраїльській владі

можливо, його б не відправили на єгипетський фронт у Шестиденну війну,

і якби його не мобілізували, він би не прийняв прямий удар по танку

а якби він цього не зробив, мого батька б не накрило

полум'ям. А якби цього не сталося, він би не втратив

своє місце у футбольній команді Маккабі Хайфа,

а якби він продовжував грати в футбол у Хайфі, мене б не примушували

грати за нього, і я б не зненавидів футбол

а якби я його не зненавидів, він би не говорив мені ламаною мовою,

і не зламав би мене,

і мені б не довелося носити броню від згорілого танкіста

відомого мені як власний батько, і в 37 років я б не попросив Гідеона, його друга

Гадда,

з Бельгії,

розповісти мені про мого батька і як одного ранку

того пекучого літа 1967 року в лікарні Сорока в Беер-Шеві,
 коли він не знайшов його в опіковому відділенні і назвав його по імені,
 мій батько відповів: Гадда, це ти? І Гадда сказав:
 Мордехай, це ти? Один кігтями чіплявся за повітря
 а інший нависав у повітрі над білосніжним краєвидом
 тіла, замотаного клубками непроглядних
 бинтів, мого батька, людини під хащами
 і раптом Гадда каже мені, що я повинен зрозуміти, він доводить до мого розуміння,
 що мій батько
 — людина.
 І я не міг цим натішитися.

Berliner (ברלינר)

Берлінець

Я гуляю по Under den Linden
 і дотримуюсь заповіді не забути
 сім'ю моєї бабусі Рози Данте,
 яка втратила у газових камерах сестер і мати
 ось і їхні імена:
 Регіна Данте.
 Сара Данте.
 Сусанна 101792
 Данте.
 Матильда Данте.
 Джоя Данте.
 Inferno, Purgatorio, Paradiso

Переклад Юлія Любка ©